

1	DEFINISANJE RAČUNOVODSTVA	13
1.1	Ciljevi učenja	13
1.2	Računovodstvo kao sistem	13
1.3	Računovodstveni informacioni sistem	16
1.4	Računovodstvo kao nužnost	20
1.5	Upravljački aspekt računovodstva	21
1.5.1	Definisanje Management Accounting-a	21
1.5.2	Funkcionalni obim računovodstva za upravljanje	22
1.5.3	Upravljački aspekt finansijskog računovodstva	23
1.5.4	Organizacija kao sistem	26
1.5.5	Uticaj kompjutera na RIS	28
1.5.6	Informacija, organizacija i kontrola	29
1.5.7	Poslovno odlučivanje i organizacija	31
1.5.7.1	Računovodstvo po sistemu odgovornosti (Responsibility accounting)	32
1.5.7.2	Računovodstvo po sistemu prikazivanja dobiti	34
1.5.8	Upravljački aspekt organizacije	36
1.5.9	Sistemske aspekt organizacije	36
1.5.10	Računovodstvena povratna kontrola	37
1.6	Tipovi preduzeća (poslovnih organizacija)	39
1.6.1	Jednočlano društvo	39
1.6.2	Partnerska preduzeća	40
1.6.3	Korporativno preduzeća	42
1.7	Neki ključni termini korišćeni u ovom poglavlju:	43
1.8	Pitanja	46

2	OSNOVNI RAČUNOVODSTVENI KONCEPTI	48
2.1	Ciljevi učenja	48
2.2	Računovodstveni koncepti i principi	48
2.2.1	Uticaj drugih naučnih disciplina	51
2.2.2	Uticaj države i poslovnog okruženja	52
2.3	Osnovni računovodstveni koncepti	52
2.3.1	Postulat računovodstvene jedinice (Entity)	54
2.3.2	Postulat kontinuiteta poslovanja (Going concerna)	54
2.3.3	Postulat jedinice mere	55
2.3.4	Postulat računovodstvenih perioda	56
2.4	Uticaj računovodstvenih koncepata na organizaciju računovodstva	57
2.4.1	Koncept teorije svojine	57
2.4.2	Koncept teorije jedinice	58
2.4.3	Koncept teorije fondova	58
2.4.4	Princip troška	59
2.4.4.1	Pluralitet pojmova na izlaznoj strani obračuna rezultata	59
2.4.4.2	Pojam izdataka	60
2.4.4.3	Pojam troška	61
2.4.4.4	Pojam rashoda	63
2.4.5	Principi prihoda	64
2.4.5.1	Pluralitet pojmova na ulaznoj strani obračuna rezultata	64
2.4.5.2	Pojam primitka	66
2.4.5.3	Pojam učinka	67
2.4.5.4	Pojam prihoda	67
2.4.6	Princip uzročne povezanosti (Matching)	67
2.4.7	Princip objektivnosti	68
2.4.8	Princip konzistentnosti	69
2.4.9	Princip pune javnosti (Full-Disclosure)	70
2.4.10	Princip konzervativizma	70

2.4.11	Princip materijalnosti	70
2.4.12	Princip uniformnosti i uporedivosti	71
2.5	Uticaj poslovnih događaja na pozicije bilansa stanja	71
2.6	Utvrđivanje finansijskog rezultata	77
2.6.1	Prezentacija kapitala u bilansu stanja	80
2.6.2	Kapital preduzeća sa jednim vlasnikom	80
2.6.3	Kapital preduzeća sa partnerskim odnosima više vlasnika	81
2.6.4	Kapital korporacije	81
2.7	Neke ključni termini korišćeni u ovom poglavlju:	82
2.8	Pitanja	85
2.9	Vežbe	85
2.10	Kratki problemi	87
3	EVIDENCIJA POSLOVNIH DOGAĐAJA	88
3.1	Dokumentacija u računovodstvu	88
3.1.1	Dokumentacija u vezi sa proizvodnjom	89
3.1.2	Eksterna dokumentacija kao osnov za knjiženje	89
3.1.3	Interna dokumentacija kao osnov za knjiženje	90
3.1.4	Interna izvorna dokumentacija	91
3.1.5	Interna izvorna dokumentacija koja anticipira (nagoveštava) nastanak poslovnog događaja	91
3.1.6	Interna izvorna dokumentacija koja potvrđuje (dokumentuje) stvarno nastale poslovne događaje	94
3.1.7	Interna izvedena dokumentacija	98
3.1.8	Dokumentacija u vezi knjigovodstva osnovnih sredstava	99
3.1.9	Dokumentacija o pribavljanju osnovnih sredstava	100
3.1.10	Dokumentacija o osnovnim sredstvima u upotrebi	101

3.1.11	Dokumentacija o stavljanju van upotrebe osnovnih sredstava	102
3.1.12	Dokumentacija u vezi knjigovodstva analitike kupaca	103
3.1.13	Dokumentacija u vezi knjigovodstva analitike dobavljača	103
3.1.14	Dokumentacija u vezi knjigovodstva glavne knjige prvog stepena	104
3.2	Kontrola i likvidacija poslovne dokumentacije	106
3.3	Računovodstveni ciklus	107
3.3.1	Identifikovanje i analiza poslovnog događaja	107
3.3.2	Kontiranje i knjiženje u dnevniku	116
3.4	Neki ključni termini korišćeni u ovom poglavlju:	120
3.5	Pitanja:	120
4	KNJIŽENJE U GLAVNOJ KNJIZI	121
4.1	Pojam i karakteristike računa	121
4.1.1	Aktivni i pasivni računi	121
4.1.2	Računi uspeha	129
4.1.3	Prelazni i ostali računi	134
4.1.4	Primer knjiženja u glavnoj knjizi	139
4.2	Vrste glavnih knjiga	141
4.3	Neki ključni termini korišćeni u ovom poglavlju:	143
4.4	Zadaci za vežbu i pitanja	143
5	SVODENJE KNJIGOVODSTVENOG NA STVARNO STANJE	146
5.1	Računovodstveni tretman viškova	146

5.2	Računovodstveni tretman manjkova	149
5.3	Računovodstveni tretman neispravnosti	151
5.4	Računovodstveni tretman potreba za razgraničenjem	153
5.5	Računovodstveni tretman potreba za razdvajanjem stanja	154
5.6	Pitanja	156
6	IZRADA PROBNOG BILANSA ILI ZAKLJUČNOG LISTA, ZAKLJUČAK I OTVARANJE POSLOVNIH KNJIGA	157
6.1	Zaključak poslovnih knjiga	157
6.2	Procedura zaključka knjiga	163
6.3	Otvaranje knjiga na početku perioda	168
6.4	Pitanja i zadaci za vežbanje	170
7	IZRADA FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA	177
7.1.	TEORIJSKE OSNOVE PERIODIZACIJE REZULTATA	177
7.1.1.	Totalni i periodični rezultat	177
7.1.2.	Izlazna strana obračuna rezultata	180
7.1.1.1	Pluralitet pojmova na izlaznoj strani obračuna rezultata	180
7.1.1.2	Pojam izdatka	181
7.1.1.3	Pojam troška	182
7.1.1.4	Pojam rashoda	184
7.1.3.	Ulazna strana obračuna rezultata	185
7.1.1.5	Pluralitet pojmova na ulaznoj strani obračuna rezultata	186
7.1.1.6	Pojam primitka	186
7.1.1.7	Pojam učinka	187
7.1.1.8	Pojam prihoda	188

7.1.4.	Različiti koncepti finansijskog rezultata	190
7.1.1.9	Finansijski rezultat kao razlika primitaka i izdataka	190
7.1.1.10	Finansijski rezultat kao razlika učinaka i troškova	191
7.1.1.11	Finansijski rezultat kao razlika prihoda i rashoda (Računovodstveni koncept rezultata)	192
7.1.1.12	Kompleksnost knjigovodstvenog periodičnog rezultata	192
7.1.1.13	Ukupni periodični rezultat	193
7.1.1.14	Poslovni periodičan rezultat	193
7.1.1.15	Neutralni (vanredni) periodični rezultat	194
7.1.1.16	Uporediv periodičan rezultat i pretpostavke za njegovo tvrđivanje	194
7.2	METODE UTVRĐIVANJA PERIODIČNOG REZULTATA	195
7.2.1	BILANSNI METOD UTVRĐIVANJA PERIODIČNOG EZULTATA	195
7.2.2	UTVRĐIVANJE REZULTATA PO METODI UKUPNIH ROŠKOVA	197
7.2.3	Metod utvrđivanja periodičnog rezultata na bazi ukupnih troškova pri sistemu fakturisanje realizacije	198
7.2.3.1	Varijanta sa uključenim vanrednim (neutralnim) rashodima i prihodima, sa stanjem zaliha robe po bruto principu	198
7.2.4	UTVRĐIVANJE PERIODIČNOG REZULTATA PO METODU ROŠKOVA PRODATIH UČINAKA	200
7.2.5	UTVRĐIVANJE PERIODIČNOG REZULTATA PO METODU ROŠKOVA PRODATIH PROIZVODA	201
7.2.6	Utvrdjivanje periodičnog rezultata po metodu nepotpunih troškova prodatih proizvoda	207
7.2.7	KOMPARACIJA I OCENA POJEDINIH METODA UTVRĐIVANJA PERIODIČNOG REZULTATA	209
7.2.7.1	Komparacija i ocena metoda utvrđivanja periodičnog ezultata u uslovima stabilnih cena	209
7.2.7.2	Uticaj metode procenjivanja zaliha gotovih proizvoda na vrednost periodičnog rezultata	211

7.2.7.3. Ocena podobnosti metoda utvrđivanja periodičnog rezultata iz ugla neposlovnih promena na vrednosti zaliha materijala	214
7.2.7.4. Komparacija i ocena metoda utvrđivanja periodičnog rezultata iz ugla promena cena zaliha	216
7.3. Pitanja i vežbe:	219
7.3.1. Koja je potreba za periodizacijom rezultata?	219
7.1.5. Šta je totalni rezultat?	219
7.1.6. Kakva je razlika između totalnog i periodičnog rezultata?	219
7.1.7. Koji su koncepti periodičnog rezultata?	219
7.1.8. Šta je izdatak?	219
7.1.9. Šta je rashod?	219
7.1.10. Kakva je razlika između troška i rashoda?	219
7.1.11. Šta je primitak?	219
7.1.12. Šta je prihod?	219
7.1.13. Komentarišite razlike metoda utvrđivanja rezultata	219
7.1.14. Uradite primer uticaja raznih faktora na vrednost periodičnog rezultata	219
7.1.15. Izaberite metod utvrđivanja rezultata za hotelijerstvo i turizam i za jedno i drugo i komentarišite razlike	219
7.1.16. Dajte odgovore na sledeća pitanja:	219

8 PROBLEMATIKA JEDNOVREMENOSTI KNJIŽENJA U KNJIGOVODSTVU 221

8.1 Problemi jednovremenosti knjiženja u klasičnoj organizaciji

njigovodstva	221
8.1.1 Sintetička organizacija knjiženja	222
8.1.2 Analitička organizacija sistematskog knjiženja	226
8.1.3 Integralna organizacija sistematskog knjiženja	228

8.2	Problemi jednovremenosti knjiženja u savremenoj organizaciji knjigovodstva	230
8.3	Pitanja	235
9	GREŠKE U RAČUNOVODSTVU	236
9.1	Greške u knjigovodstvu klasične organizacije	236
9.1.1	Definisanje greške u knjigovodstvu	236
9.1.2	Greške koje nastaju u proceduri pre knjigovodstvenog tretmana	237
9.1.3	Greške koje nastaju u proceduri knjigovodstvenog tretmana	239
9.1.4	Greške koje nastaju u proceduri knjigovodstvenog prezentacije poslovnih informacija	243
9.2	Eliminacija grešaka u knjigovodstvu	244
9.2.1	Preventivno sužavanje polja grešaka u knjigovodstvu	245
9.2.2	Vremensko sužavanje polja za nastanak greške	246
9.2.3	Organizaciono-tehničko sužavanje polja za nastanak greške	246
9.3	Otkrivanje i eliminacija grešaka u knjigovodstvu	247
9.3.1	Metod kolacioniranja	248
9.3.2	Metod najkraće linije	248
9.3.3	Metod vremenskog sužavanja polja grešaka	249
9.3.4	Metod prostornog sužavanja polja grešaka	249
9.3.5	Metod devetične provere	250
9.4	Pitanja	251
10	UPRAVLJAČKI ASPEKT RAČUNOVODSTVA	252
10.1	Identifikacija perspektiva obračuna	253
10.2	Profitni centri	254

10.2.1	Troškovni centri, Centri prihoda i učinci	255
10.3	POJAM I SVRHA KALKULACIJA	256
10.4	PRINCIPI IZRADE KALKULACIJA	257
10.5	VRSTE KALKULACIJA	259
10.6	METODE KALKULACIJA	260
10.6.1	Diviziona metoda kalkulacije	261
10.6.2	Čista divizona kalkulacija	261
10.6.3	Diviziona kalkulacija zasnovana na primeni ekvivalentnih brojeva	263
10.6.4	Divizona kalkulacija kod vezane (kuplovane) proizvodnje	264
10.6.5	Adiciona kalkulacija (dodatna kalkulacija)	266
10.6.6	DIRECT COSTING metoda kalkulacije	267
10.7	Praktični aspekti primene direct costinga u hotelijerstvu	268
10.7.1	Koncept rezultata	268
10.7.2	Metod kalkulacije cena	270
10.8	Računovodstvena kontrola	271
10.9	Računovodstveno planiranje	271
10.10	Računovodstvena analiza i izveštavanje	274
10.11	Pitanja	275
11	RAČUNOVODSTVENI TRETMAN OSNOVNIH SREDSTAVA	276
11.1	NABAVKA OSNOVNIH SREDSTAVA	276
11.1.1	Kupovina osnovnih sredstava	276
11.1.2	Izgradnja osnovnih sredstava	278

11.1.3	Prijem osnovnih sredstava bez naknade	281
11.1.4	Višak osnovnih sredstava	282
11.2	OTUĐIVANJE OSNOVNIH SREDSTAVA	283
11.2.1	Prodaja osnovnih sredstava	283
11.2.2	Prenos osnovnih sredstava bez naknade	285
11.2.3	Manjak osnovnih sredstava	285
11.3	TROŠENJE OSNOVNIH SREDSTAVA	286
11.3.1	Pojam amortizacije	286
11.3.2	Metodi obračunavanja amortizacije	288
11.4	Pitanja	289